

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Caput 7. De Præcepto VII. VIII. IX: Non furtum facies &c: De Furto, Rapina,
&c. Cum Quæstionibus additis

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

CAPUT VII.

De Præcepto VII. VIII. IX. Non furtum facies &c.

De Furto, Rapina, &c.

1. **F**urtum est occulta rei alienæ ablatio, invito rationabiliter domino: si fiat cum aperta violentia, dicitur rapina, quæ à furto specie distinguitur.

2. Furtum non est, in extrema vel gravissima necessitate propriâ vel alienâ accipere ex re alterius, quantum hic & nunc necessarium est ad subveniendum necessitati, neque obligatio est postea restituendi. Aliter sentiendum de necessitate gravi, juxta dicta part. 3. tract. 1. quæst. 9.

3. Quantitas requisita ad furtum mortale, æstimanda est ex prudentum judicio consideratâ pecuniæ raritate, & personâ furto lassâ. Non malè rem determinare videretur, qui statueret quantitatem censei gravem, quæ æquaret stipendium diurnum honesti artificis; solent enim homines laborem illum, ejusque prærium pro re notabili æstimare. Ita etiam docuit hic *Lud. Salders*, & in suis dictatis plures alij Lovanij eruditi Professores.

Laxior est *Sotus*, *Corona*, *Navarrus* de furto, n. 3. qui docent mortale non esse lautas divitias possidenti auferre tres argenteos. Respectu hominis quantumvis ditissimi unum vel alterum aureum materiam gravem conficere censei *Bonacina* alijque.

4. Potest etiam in re modica aliquando grave peccatum admitti, si indè grave damnum eveniat.

Part. 3. tit. 5. cap. 7. De precepto septimo. &c 489
niat, ut si quis sartori acum, quam unicam habet, suffuretur.

Quando domestici furta non admodum damnoſa ſine magna difficultate reſtituere nequeunt, prudenter & licitè aget Confefſarius, ſi illis injungat, ut obſequiis extraordinariis damnum compenſare ſtudeant.

5. Uxor à viro, filius à patre, ſi quid non magni pretij accipiat, non furatur: ſi tamen notabile quiddam fuerit, omninò eſt reſtituendum.

6. Si quid contractu oneroſo, ut emptione, à ſure acceptum ſit, ſufficiet id ei, aut cui ille voluerit reſtituere, etſi quidam domino proprio id malint reſtituendum eſſe.

7. Qui pauca furatur per vices, ubi ſummam notabilem explevit, obligatur ſub mortali ad totius ſummæ reſtitationem; modò illa pauca ſic accepta ſint, ut in morali æſtimatione, una ſumma totalis, aut notabilis damnificatio cenſeri poſſint: quia tunc in idem recidit, ſive quis ab altero auferat ſummam notabilem paulatim, ſive ſimul, cum in utroque eventu damnum æquè magnam ſuſtineat proximus. Deinde hæc praxis, utendi v.g. parvis ulnis, aut menſuris, eſſet graviter pernicioſa commercio humano; ut proinde Innocentius XI. rectè prohibuerit propoſitionem 38. huic doctrinæ oppoſitam. Fuſius hæc deducta invenies ſupra *part. 3. tract. 1. quaſt. 9.*

8. Sine furti crimine poteſt uxor ſuccurrere neceſſitati ſui patris, aut matris, aut prolis ex alio Matrimonio, etiam nolente marito, ex bonis propriis, aut communibus, dummodò poſt mortem viri ea quæ largitur in ſua portione computet. Quia illa jure naturæ tenetur eos alere,

490 Pars 2. tr. 5. cap. 7. De praecepto septimo. Et alere, & maritus debet in hoc consentire, *Navar. Less. Diana p. 5. r. 8. r. 34.* Quod aliqui ad uxoris fratres, & sorores probabiliter extendunt,

9. Non furatur etiam v.g. famulus, qui moderate utitur tacita compensatione, si stipendium suum (quod supponitur illi promissum, & certo debitum) non possit aliter obtinere. Uti plures docent apud *Laym. & Tolet. l. 5. cap. 15.* contra alios paucos. Et haec illorum sic limitata doctrina, est omnino aliena à prop. 37. reprobata ab Innocentio XI. *Famuli & famula domestica possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant solarario, quod recipiunt.* Quia hic compensatio illa non relinquitur iudicio famuli, sed requiritur expressè ut salarii illud totum sit illis promissum, & certo debitum, & ut aliter obtineri non possit. Nihil autem horum trium propositio praedicta requirit: & ideò illa periculo injusti excessus, & abusus viam pandere videtur.

Quaeres, An liceat clam, aut etiam per vim propria auctoritate rem meam recuperare ab alio iniuste detentam.

Respondeo cum distinctione: Si res tua in specie extet apud injustum detentorem, nec possis facile aliter recuperare, licitum esse non tantum clam auferre, sed etiam vim adhibere. Quia perinde agis ac si vim inferres furi volenti rem tuam rapere, aut raptam retinere, quod licitum esse admittit communis sententia.

Quod si res tua apud alium non extet in specie, sed tantum in debito quo alius tibi adstrictus tenetur, quod non facile potes recuperare, tunc dico licitum non esse vi rem equivalentem eripere, aut debitorem violenta coactione ad debiti solutionem adigere. Quia debitum ut legitime

mè recuperetur exigit cognitionem causæ, cognitio vero causæ requirit officium iudicis, nemo autem in sua causa iudex esse potest.

Quæres præterea, An ille qui alteri damnum attulit ignoranter, aut non liberè, teneatur ad illud reparandum?

Respondo negativè. Quia damnum non potest, damnificato rationabiliter invito. Assumptum probatur: nemo potest velle, ut quis sibi non inferat noxam, licet de ea inferenda inculpate non cogitet, aut licet necessariò eam inferat, cum non possit velle id quod impossibile est. Confirmantur hæc ex Decret. Greg. *lib. 5. tit. 36. de injuriis & damno dato cap. ult. necnon l. 3. §. ad legem*: quibus consonant Theologi postmodum omnes unà cum D. Thoma.

Dices primò, quivis licitè alterum arceat, etiam non liberè agentem, ne se lædat: ergo læsus in casu rationabiliter est invitus.

Respondeo, concedo antecedens, quia alioquin se suaque defendendi inutile pro magna parte foret; sed nego consequens, eò quòd dispendium illud nec ab illo (uti suppono) nec ab alio inferente evitari potuerit.

Instabis, saltem poterit absolutè velle, ut quando jam jactura sibi eatenus fuerit illata, restauretur ab inferente: hoc enim videtur requirere plena sui defensio.

Respondeo, negando assumptum: defensio ut sit licita, debet fieri modo competenti, qualis non est, si quis vellet obstringere alterum subreatu pænæ aternæ vel temporalis ad resarciendum cum æquali detrimento aliquid, cujus ipse causam non magis moraliter præbuit, quàm si bestia aut res aliqua inanimata effecisset. Aliud est, dum amentem, v. g. aut furiosum, volentem

492 Pars 3. 17. § cap. 7. De precepto septimo, &c.
mihi nocere, simpliciter impedio : tunc enim non
volo fieri aut omitti sponte ab illo aliquid, quod
facere aut omittere sic nequit ; sed tantum co-
natui ejus resisto, sicuti resisterem furori alicu-
jus bruti vel elementi , quod utique permiffum
est.

Dices secundò, ille qui posuit causam damni-
ficativam bonâ fide, tenetur eam re cognitâ re-
movere : ergo etiam tenetur reparare noxam ,
qui illam intulit eâdem fide.

Respondeo, ille de quo in antecedenti, tenetur
ad hoc ex Charitate, concedo : ex justitia, nego ;
Cum enim illa actio ab eo processerit more non
humano , in aestimatione morali tantumdem
est, acsi ab eo non processisset. Proinde non te-
netur etiam alter resarcire damnum à se bonâ
fide allatum, nequidem ex Charitate : quia non
potest resarcire absque damno secundum se
gravi aut æquali, prout facere potest prior cau-
sam removendo.

Istabis, cum alteruter in casu incommodum
subire debeat , satius videtur, ut is ultimatè sub-
eat, qui illud à parte rei intulit.

Respondeo, negando assumptum : etenim ra-
tioni consentaneum haud est (ut ex prædictis
liquet) obligari creaturam rationalem ad restau-
randam jacturam, quam posuit absque ulla cul-
pa. Proinde offensus cogitare potius debet sibi
illud non tam per hominem, quam per infortu-
nium obtigisse. Si tamen prudenter dubitaret ,
num afferens aut permittens damnum, aliquam
culpam seu negligentiam commisisset, tunc lici-
tè posset eum ad reparationem urgere per ma-
gistratum , qui juxta leges Civiles in similibus
favet damnificato. Ex his patet tutam esse hanc
resolutionem , quæ in praxi magni sæpe mo-
menti

Pars 3. tract. 5. cap. 8. De Contractu in genere. 493
menti est, & passim magis supponitur quàm
stabilitur.

De aliis injuriis & peccatis, quæ præcepto 8.
9. & 10. adversantur, ex sequentibus constare
debet.

CAPUT VIII.

De Contractu in genere.

Contractus est consensus externus duorum,
quo liberè & legitimè utraque pars, vel sal-
tem una alteri acceptanti, se obligat. In qua
definitione, pleræque conditiones ad contra-
ctum requisitæ implicitè continentur.

1. Ex qua sequitur primò, non perfici con-
tractum, aut obligationem, si alteri promisi-
sti sic, ut solus ipse sis conscius: imò etsi sig-
num externum accesserit, si non acceptaverit
alter, contractus nullus est, ac nulla proinde
obligatio.

2. Qui ad contrahendum sunt inhabiles, aut
quibus jus positivum resistit, nihil agunt con-
trahendo, v. g. pupilli, fatui &c.

3. Nihil item agitur, si materia contractus
sit illicita, vel illegitima, uti est res aliena ven-
dita à fure.

4. Eadem est ratio, si circa rei substantiam
vis, dolus, error versatus sit, quod accidit,
v. g. ubi acetum veniit pro vino, vitrum pro
gemma.

5. Si tamen, circa qualitatem tantùm, aut
circumstantiam ejusmodi accidentalem, error
dolusve intercesserit, non idcirco contractus
continuò est invalidus: Poterit is nihilominus
interdùm ob injuriam rescindi.

6. Imò